

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliorvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXXXII. ad annum CCCCLI.

Parisiis, 1644

Epistola XCVII. Leonis Papae I. Ad Leonem Avgvstvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14584

diualia constituta permiserint. Quod cum & iuris antiqui formulis & illibatis frequentius sit legibus confirmatum, præsentem tamen tempore a plerisque inuenimus fuisse calcatum. Nam prætermissis sacerdotali iudicio, passim ad examen sæculare transiere. Quocirca nobis visum est, ut hanc & sacræ legis, & nostri ordinis contumeliam, & ad præsens vlceretur plena districtio, & obseruandam formulam constitueret in futurum. Censemur itaque, ut quicumque, prætermissis sacerdote ecclesiæ suæ, ad disceptationem venerit sæculariũ, sacris liminibus expulsus, a cælesti arceatur altario, neque vllus post hanc definitionẽ, qui communi sedit arbitrio, quidquam sibi vltra præscriptum vindicare nitatur: & ita fiet, ut hi qui ante errauerunt, congrua emendatione se corrigant, & qui sub obseruatione clericali cælesti probatur seruire officio, ex clero abiciendum, si prætermissis sacerdotum iudicio, sæcularẽ adierit potestatem. Quod ideo singulos vniuersosque volumus agnoscere, ut quod pleno iustitiæ & iuris ordine constitutum est, effectũ totius firmitatis in omnibus clericorum negotiis sortiatur. Sane si clericus laicum pulset, prius se audiri ab episcopis poscat: tum si petitioni suæ laicũ viderit obuiare, ex permisso episcopi sui, in sæculi moderatores disceptatione confligat. Leo episcopus scribit. Victorius episcopus scribit. Eustachius episcopus scribit.

EPISTOLA XCVII.

LEONIS PAPÆ I.

AD LEONEM AVGVSTVM.

I. De blasphemis Nestorii & Eutychetis, eorumque digno anathemate.	sona gemina sit deitatis & humanitatis asserenda natura.
II. Quod in vna Domini Iesu per-	III. De capitulis fidei ex sanctorum patrum libris collectis.

*Leo Romæ & vniuersalis catholicæque ecclesiæ episcopus,
Leoni semper Augusto salutem.*

PROMISSISSE me memini, venerabilis imperator, in causâ fidei, de qua clementiam tuam noui pie esse sollicitam, pleniorẽ humilitatis meæ dirigendum esse sermonem: quem nunc (auxiliante Domino) fidei occasione persoluo, ut sancto pietatis tuæ studio utilis (quantum

Concil. Tom. 7.

Gg ij

arbitror) deesse non possit instructio. Quamuis enim sciam clementiam tuam humanis instructionibus non egere, & sincerissimam de abundantia Spiritus sancti hausisse doctrinam; officii tamen mei est, & patefacere quod intelligis, & prædicare quod credis: ut ignis ille, quem Dominus veniens misit in terram, motu crebræ meditationis agitatus, sic concalescat, ut ferueat; & sic inflammetur, ut luceat.

Luc. 12.

I.

Magnas enim caligines Eutychniana hæresis orientis partibus inferre molita est: & ab illa luce, quæ (sicut euangelium loquitur) *lucet in tenebris, & tenebræ eam non comprehenderunt*, imperitorum oculos tentauit auertere. Cumque ipsa in suam reciderit cæcitatem, nunc in discipulis recrudescit, quod in auctore defecit. Non longo namque temporis interuallo catholica fides, quæ est singularis & vera, cuique nihil addi, nihilve minui potest, a duobus est hostibus appetita: quorum prior Nestorius, Eutyches secundus emerfit, qui ecclesiæ Dei duas hæreses sibi met contrarias inferre voluerunt, ut vterque a prædicatoribus veritatis merito damnaretur, quia insanum nimis & sacrilegum fuit, quod varia falsitate ambo senserunt. Anathematizetur ergo Nestorius, qui beatam Virginem Mariam non Dei, sed hominis tantummodo credidit genitricem, ut aliam personam carnis, aliam faceret deitatis: nec vnum Christum in verbo Dei & carne sentiret, sed separatim atque seiunctim alterum Filium Dei, alterum hominis prædicaret: cum manente illa incommutabili Verbi essentia, quæ ei cum Patre & Spiritu sancto in temporalis atque coæterna est, ita intra virginea viscera Verbum caro sit factum, ut per id quod ineffabile est sacramentum, vno conceptu, vnoque partu, secundum veritatem vtriusque naturæ, ea virgo & ancilla Domini esset & mater. Quod etiam Elizabeth (sicut Lucas euangelista declarat) intellexit, & dixit: *Vnde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me?* Eutyches quoque eodem percellatur anathemate, qui per impios veterum hæreticorum volutatus errores, tertium Apollinaris dogma delegit; ut negata humanæ carnis atque animæ veritate, totum Dominum nostrum Iesum Christum vnus assereret esse naturæ,

Iuan. 1.

Lucæ 1.

tamquam Verbi deitas ipsa se in carnem animamque conuerterit, & concipi ac nasci, nutriri & crescere, crucifigi ac mori, sepeliri ac resurgere, & ascendere in cælum, & in Patris dextera, vnde ad iudicandos viuos & mortuos veniet, considerare, diuinæ tantum essentiæ fuerit, quæ nihil horum in se sine carnis recipit veritate, quoniam natura Vnigeniti natura est Patris, natura est & Spiritus sancti: simulque impassibilis, simul est incommutabilis, sempiternæ trinitatis indiuisa vnitas, & consubstantialis æqualitas. Vnde si ab Apollinaris peruersitate Eutychnianus quique desciscit, ne conuincatur deitatem passibilem sentire atque mortalem, & tamen Verbi incarnati, id est, Verbi & carnis vnã audet pronuntiare naturam, manifeste in Valentini & Manichæi transit insaniam, & mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum simulatorie credit omnia egisse, nec humanum in ipso corpus, sed phantasticam corporis speciem oculis apparuisse cernentium. Quæ impietatis mendacia quoniam olim fides catholica detestatur, & aliarum assertionum sacrilegia concordibus per totum mundum beatorum patrum dudum sunt damnata sententiis, non dubium est eam nos fidem prædicare atque defendere, quam sancta Synodus Nicæna confirmauit, dicens: Credimus in vnum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & inuisibilium factorem: & in vnum Dominum Iesum Christum Filium Dei, natum de Patre vnigenitum, hoc est, de substantia Patris, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, natum non factum, vnus substantiæ cum Patre, (quod Græci dicunt homouision) per quem omnia facta sunt, siue quæ in cælo, siue quæ in terra. Qui propter nos, & propter nostram salutem descendit de cælis: & incarnatus est, & homo factus, passus est, & resurrexit tertia die. Ascendit ad cælos, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Et in Spiritum sanctum. In qua professione hoc euidentissime continetur, quod etiam nos de Domini incarnatione confitemur & credimus, qui ad salutem humani generis reformandam veram carnem nostræ fragilitatis, non de cælo secum detulit, sed in vtero Virginis matris assumpsit.

Nicænz Synodi symbolum.

II.

Quicumque ergo sunt ita obcæcati, & a lumine veritatis alieni, vt Verbo Dei a tempore incarnationis humanæ carnis denegent veritatem; ostendât in quo sibi Christianum nomen vsurpent, & cum euangelio veritatis qua ratione concordent, si per beatæ Virginis partum, aut caro sine deitate, aut deitas est orta sine carne. Sicut enim negari non potest (euangelista dicente) quod *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis*: ita negari non potest (beato Paulo apostolo prædicante) quod *Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi*. Quæ autem reconciliatio esse posset, qua humano generi propitiaretur Deus, nisi omnium causam mediator Dei hominumque susciperet? Quæ vero ratione veritatem mediatoris impleret, nisi qui in forma Dei æqualis est Patri, in forma serui particeps esset & nostri: vt mortis vinculum, vnus præuaricatione contractum, vnus morte (qui solus morti nihil debuit) solueretur: effusio enim pro iniustis sanguinis iusti Christi, tam potens fuit ad priuilegium, tam diues ad precium, vt si vniuersitas captiuorum in redemptorem suum crederet, nullum diaboli vincula retinerent, quoniam sicut Apostolus ait: *Vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia*. Et cum sub peccati præiudicio nati potestatem acceperint ad iustitiam renascendi, validius factum est donum libertatis, quam debitum seruitutis. Quam itaque sibi in huius sacramenti præsidio spem relinquunt, qui in Salvatore nostro negant humani corporis veritatem? Dicant quo sacrificio reconciliati. dicant quo sanguine sint redempti. *Quis est* (vt ait Apostolus) *qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo in odorem suauitatis*? Aut quod vnquam sacrificium sacratius fuit, quam quod verus & æternus pontifex altari crucis, per immolationem suæ carnis, imposuit? Quamuis enim multorum sanctorum in conspectu Domini preciosa mors fuerit, nullius tamen infantis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt iusti, non dederunt coronas, & de fortitudine fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona iustitiæ. Singulares quippe in singulis mortes fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo sine persoluit, cum inter filios hominum vnus solus Dominus noster Iesus Christus, qui ve-

Ioh. 1.

2. Cor. 5.

Rom. 5.

Ephes. 5.

Psal. 115.

re erat agnus immaculatus, extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati. De quibus ipse dicebat: *Cum exaltatus fuero a terra, Ioh. 12. omnia traham ad meipsum.* Fides etenim vera iustificans impios, & creans iustos, ad humanitatis suæ tracta participem, in illo acquirit salutem, in quo solo homo se inuenit innocentem, liberum habens per gratiam Dei de eius potentia gloriari, qui contra hostem humani generis in carnis nostræ humilitate congressus, his victoriam suam tribuit, in quorum corpore triumphauit. Licet ergo in vno Domino Iesu Christo, vero Dei atque hominis filio, Verbi & carnis vna persona sit, quæ inseparabiliter atque indiuisè communes habeat actiones; intelligendæ tamen sunt ipsorum operum qualitates, & sinceræ fidei contemplatione cernendum est, ad quæ prouehatur humilitas carnis, & ad quæ inclinetur altitudo diuinitatis. Quid sit Luc. 1. & 2. quod caro sine Verbo non agit, & quid sit quod Verbum sine carne non efficit. Sine Verbi enim potentia nec conciperet Virgo nec pareretur, & sine veritate carnis obuoluta pannis infantia non iaceret. Sine Verbi potentia non adorarent magi puerum, stella indice declaratum: & sine veritate carnis non iuberetur in Ægyptum trāsferri puer, Matth. 2. Ibidem. & ab Herodis persecutione subduci. Sine Verbi potentia non diceret vox Patris missa de cælo: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite: & sine veritate carnis non protestaretur Ioannes: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Matth. 3. Ioh. 1. Ioh. 11. Sine Verbi potentia non fieret redintegratio debilium, & viuificatio mortuorum: & sine veritate carnis, nec cibus ieiuno, nec somnus esset necessarius fatigato. Postremo, sine Verbi potentia non se Dominus Ioh. 14. Patri profiteretur æqualem: & sine veritate carnis non idem diceret Patrem se esse maiorem: cum catholica fides vtrumque suscipiat, vtrumque defendat, quæ secundum confessionem beati apostoli Petri, vnum Christum Matth. 16. Dei viui filium, & hominem credit, & Verbum. Quamuis itaque ab illo initio, quo in vtero Virginis Verbum caro factum est, nihil vnquam inter vtramque formam diuisionis extiterit, & per omnia incrementa corporea vnius personæ fuerint totius temporis actiones, ea ipsa tamen, quæ inseparabiliter facta sunt, nulla commixtione

confundimus, sed quid cuius formæ sit ex operum qualitate sentimus. Nec diuina enim humanis præiudicant, nec humana diuinis: cum ita in idipsum vtraque concurrant, vt in eis nec proprietates absumantur, nec persona geminetur. Dicant ergo isti hypocritæ, qui cæcis mentibus lumen nolunt recipere veritatis, in qua forma crucis ligno Dominus maiestatis Christus affixus sit? quid iacuerit in sepulcro? & reuoluto monumenti lapide, quæ tertio die caro resurrexerit? & in qua post resurrectionem suam non credentes quosdam discipulos arguebat, & hæsitationem cunctantium confutabat, cum diceret: *Palpate & videte quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere?* Et apostolo Thomæ: *Infer manum tuam in latus meum, & vide manus meas & pedes, & noli esse incredulus, sed fidelis?* Qua vtique manifestatione corporis sui iam hæreticorum mendacia destruebat: vt vniuersa ecclesia, Christi imbuenda doctrinis, hoc sibi non dubitaret credendum, quod apostoli susceperant prædicandum. At si in tanta luce veritatis tenebras suas hæretica obduratio non relinquit, ostendant, vnde sibi spem vitæ polliceantur æternæ, ad quam nisi per mediatorem Dei & hominum hominem Iesum Christum non potest perueniri. Sicut enim ait beatus Petrus apostolus: *Non est aliud nomen datum hominibus sub cælo, in quo oporteat nos saluos fieri; nec est redemptio captiuitatis humanæ, nisi in sanguine eius, qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus. Et qui* (sicut prædicat B. apostolus Paulus) *cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cælestium, terrestriũ, & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Iesus Christus in gloria est Dei Patris. Cum ergo vnus sit Dominus Iesus Christus, & veræ deitatis veræque humanitatis in ipso vna prorsus eademque persona sit, exaltationem tamen, qua illum (sicut Doctor gentium dicit) exaltauit Deus, & donauit illi nomen, quod super omne nomen excellit, ad eam intelligimus pertinere formam, quæ ditanda erat*

tantæ

Ioan. 19.
Ibidem.

Matth. 29.
Luc. 24.

Luc. vi.

Ioan. 20.

Act. 4.

1. Tim. 2.

Philip. 2.

Ibidem.

tantæ glorificationis augmento. In forma quippe Dei æqualis erat Filius Patri, & inter Genitorem atque Vnigenitum nulla in essentia erat discretio, nulla in maiestate diuersitas, nec per incarnationis mysterium aliquid decesserat Verbo, quod ei Patris munere redderetur. Forma autem serui, per quam impassibilis deitas sacramentum magnæ pietatis impleuit, humana humilitas est, quæ in gloriam diuinæ potestatis euecta est in tantâ vnitatem, ab ipso conceptu Virginis deitate & humanitate conferta, vt nec sine homine diuina, nec sine Deo agerentur humana. Propter quod sicut Dominus maiestatis dicitur crucifixus, ita qui ex sempiternitate æqualis est Deo, dicitur exaltatus: quia inseparabiliter (manente vnitate personæ) vnus atque idem est, & totus hominis filius propter carnem, & totus Dei Filius propter vnâ cum Patre deitatem. Quidquid enim in tempore accepit Christus secundum hominem accepit, cui, quæ non habuit, conferrentur. Nam secundum potentiam deitatis indifferenter omnia, quæ habet Pater, etiam Filius habet: & quæ in forma serui a Patre accepit, eadem in forma Dei etiam ipse donauit. Secundum formam enim Dei, *ipse & Pater vnus* Ioan. 10. *sunt*: secundum formam autem serui, *non venit facere voluntatem suam, sed voluntatem eius, qui misit eum*: secundum formam Dei, *sicut Pater habet vitam in semetipso, sic dedit & Filio vitam habere in semetipso*: secundum formam serui: *Tristis est anima eius vsque ad mortem*. Et idem ipse est, sicut ait Apostolus, *& diues, & pauper*. *Diues*, quia euangelista dicente, *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, hoc erat in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil*. *Pauper* vero, quia propter nos *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis*. Ibidem. Quæ autem est eius exinanitio, quæve paupertas, nisi formæ seruilis acceptio? per quam Verbi maiestate velata, dispensatio humanæ redemptionis impleta est. Nam quia captiuitatis nostræ resolui originalia vincula non poterât, nisi existeret homo nostri generis nostræque naturæ, quem peccati præiudicia non tenerent, & qui immaculato sanguine suo chirographum lethale dilueret, sicut ab initio erat diuinitus præordinatû: ita est in plenitudine præfiniti temporis factum, vt multis modis significata promissio,

2. Cor. 5.

in diu expectatum veniret effectum, nec posset esse ambiguum, quod continuis testificationibus semper fuerat nuntiatum. In magno autem sacrilegio se versari, hæreticorum manifestat impietas, cum sub specie deitatis honorandæ, humanæ carnis in Christo denegant veritatem, & religiose existimant credi, si dicatur in Salvatore nostro, verum non esse, quod saluat, cum ita secundum promissionem omnia sæcula percurrentem, mundus sit Deo reconciliatus in Christo, vt nisi Verbum dignaretur caro fieri, nulla posset caro saluari. Omne enim sacramentum fidei Christianæ, magno (vt hæretici volunt) decoloratur obscuro, si lux veritatis sub mendacio putatur latuisse phantasmatis. Non ergo quisquam sibi erubescendum existimet Christianus de nostri in Christo corporis veritate: quia omnes apostoli apostolorumque discipuli, & præclari ecclesiarum quique doctores, qui ad martyrii coronam, vel ad confessionis meruere gloriam peruenire, in huius fidei lumine splenduerunt, consonis vbique sententiis intonantes, quod in Domino Iesu Christo deitatis & carnis vna sit confitenda persona. Qua autem rationis similitudine, qua diuinorum voluminum portione, hæretica impietas se existimat adiuuari, quæ veritatem negat corporis Christi: cum hanc non lex testificari, non prophetia præcinere, non euāgelia docere, non ipse destiterit Christus ostēdere? Quarant per omnem seriem scripturarum, quo tenebras suas fugiant, non quo verum lumen obscurant: & per omnia sæcula ita veritatem inuenient coruscantem, vt magnum hoc & mirabile sacramentū, ab initio videant creditum, quod est in fine completū. De quo cum sanctarum literarū nulla pars fileat, sufficit quædam consona veritatis signa posuisse, quibus diligentia fidei splendidissima latitudine dirigatur, & sincera intelligentiæ luce perspiciat: quod in Filio Dei, qui se incessabiliter filium hominis & hominem profitetur, non sit Christianis erubescendum, sed constantissime gloriandum. Vt autem pietas tua cum venerabilium patrum prædicationibus nos concordare cognoscant: aliquantas eorum sententias huic credidi subiiciendas esse sermoni. Quibus si digneris attendere recensitis, non aliud nos prædicare reperies, quam quod sancti patres nostri toto orbe

docuerunt: nec quemquam ab illis, nisi solos impios hæreticos, discrepare. His igitur, gloriosissime & venerabilis imperator, quanta potui breuitate perstrictis, cum inspirata tibi diuinitus fide etiam nostram prædicationem vnitam esse cognosce, nec in aliquo nos ab euangelica apostolicaque doctrina, veta catholicæ professionis symbolo discrepare: quoniam sicut docet B. apostolus Paulus, *magnum est pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, iustificatum est in spiritu, apparuit angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria.* 1. Tim. 3. Quid igitur tuæ vtilius salutis, quid tuæ congruentius potestati, quam vt paci ecclesiarum Domini tua constitutione prospicias, & in omnibus tibi subditis Dei dona defendas, neque vlla ratione patiaris per inuidiam diaboli ministros ipsius in cuiusquam fauore perniciæ, vt qui in hoc sæculo temporali emines regno, in æternū merearis regnare cum Christo?

III.

Sancti Hilarii Pictauiensis episcopi & confessoris, in libro secundo inter cetera: Vnum igitur hoc est immobile fundamentum, vna hæc felix fidei petra, Petri ore confessa: *Tu es* (inquit) *Christus filius Dei viui*, tanta in se argumenta sustinens veritatis, quantæ peruersitatū quæstiones & infidelitatis calumniæ mouebuntur. Iam in ceteris dispensatio voluntatis paternæ est. Virgo, partus, & corpus, post quæ crux, mors, inferi, salus nostra est. Humani enim generis causa, Dei filius natus ex Virgine est, & Spiritu sancto, ipso sibi in hac operatione famulante, & sua, Deividelicet inumbrante virtute, corporis sibi initia conseruit: & exordia carnis instituit, vt homo factus ex Virgine, naturam in se carnis acciperet, perque huius admixtionis societatem sanctificatum in eo vniuersi generis humani corpus existeret: vt quemadmodum omnes in se, per id, quod corporeum se esse voluit, conderentur, ita rursus in omnes ipse, per id, quod eius est inuisibile, referretur. Dei igitur imago inuisibilis pudorem humani exordii non recusauit, & per conceptionem, partum, vagitum, & cunas, omnes naturæ nostræ contumelias transcurrit. Quid tandem dignum a nobis tantæ dignationis affectui rependetur? Inenarrabilis a Deo originis vnus vnigenitus Deus, in corpusculi humani formam sanctæ Virginis vtero insertus, accrescit.

Concil. Tom. 7.

Hh ij

Qui omnia continet, & intra quem, & per quem cuncta sunt, humani partus lege profertur: & ad cuius vocem archangeli atque angeli tremunt, cælum & terra & omnia huius mundi resoluentur elementa, vagitu infantiaë auditur. Qui inuisibilis & incomprehensibilis est, non visu, sensu, tactuque moderandus, cunis est obuolutus. Hæc si quis indigna Deo recolit, tanto se maioris beneficii obnoxium confitebitur, quanto minus hæc Dei conuenerint maiestati. Non ille eguit homo effici, per quem homo factus est: sed nos eguimus, vt Deus caro fieret, & habitaret in nobis, id est, assumptione carnis vnius membra vniuersæ carnis incoleret. Humilitas eius nostra nobilitas est: contumelia eius noster honor est. Quod ille est Deus in carne consistens, hoc nos vicissim in Deum ex carne renouati. *Item eiusdem in libro nono inter cetera: Nescit plane, vitam suam nescit qui Christum Iesum vt verum Deum, ita & verum hominem ignorat. Et eiusdem periculi res est, Christum Iesum, vel Spiritum Deum, vel carnem nostri corporis denegare. Omnis ergo, inquit, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui est in cælis. Qui autem negauerit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui est in cælis.* Hæc Verbum caro factum loquebatur, & homo Iesus Christus Dominus maiestatis docebat, mediator ipse in se ad salutem ecclesie constitutus, & illo inter Deum & homines mediatoris sacramento vtrumque vnus existens, dum ipse ex vnitatis in idipsum naturis, nature vtriusque res eadem est: ita tamen vt neutro careret in vtroque, ne forte Deus esse homo nascendo desineret, & homo rursus Deus manendo non esset. Hæc itaque humane beatitudinis fides vera est, Deum & hominem prædicare, Verbum & carnem confiteri: neque Deum nescire quod homo sit, neque carnem ignorare quod Verbum sit. *Item eiusdem in eodem libro inter cetera: Natus igitur Vnigenitus Deus ex Virgine homo, & secundum plenitudinem temporum in semetipso prouecturus in Deum hominem, hunc per omnia euangelici sermonis modum tenuit, vt se Filium Dei credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret, * loquens & gerens homo vniuersa quæ Dei sunt, loquens deinde & gerens Deus vniuersa quæ hominis sunt: ita tamen vt in*

Ioan. 1.

Matth. 10.

*locutus

ipſo illo vtriuſque generis ſermone , nunquam niſi cum ſignificatione & hominis locutus & Dei ſit. *Item alio loco in eodem libro inter cetera*: Hinc itaque fallendi ſimplices atque ignorantēs hæreticis occaſio eſt, vt quæ ab eo ſecundum hominem dicta ſunt, dicta eſſe ſecundum naturæ diuinæ infirmitatem mentiantur: & quia vnus atque idem eſt loquens omnia quæ loquitur, de ſemetipſo omnia eum locutum eſſe contendant. Nec ſane negamus totum illum, qui eius manet, naturæ ſuæ eſſe ſermonem. Sed ſi Ieſus Chriſtus & homo & Deus eſt, & neque cum homo, tum primum Deus, neque cum homo, tum non etiam & Deus, neque poſt hominē in Deo non totus homo, totus Deus, vnum atque idem neceſſe eſt dictorum eius ſacramentum eſſe, quod generis. Et cum in eo ſecundum tempus diſcernis hominem a Deo, Dei tum atque hominis diſcerne ſermonem. Et cum Deum atque hominem in tempore confiteberis, Dei atque hominis in tempore dicta diiudica. Cum vero ex homine & Deo rurſum totius hominis, totius iam Dei tempus intelligis. Si quid aliud ad demonſtrationem eius temporis dictum eſt, tempori coaptato, quæ dicta ſunt, vt cum aliud ſit ante hominem Deus, aliud ſit homo & Deus, aliud ſit poſt hominem & Deum totus homo, & totus Deus; non confundas temporibus & generibus diſpenſationis ſacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarū alium ei in ſacramento hominis neceſſe eſt ſermonem fuiſſe non nato, alium adhuc morituro, alium iam æterno. Noſtri igitur cauſa hæc omnia Ieſus Chriſtus manens, & corporis noſtri homo natus, ſecundum conſuetudinem naturæ noſtræ locutus eſt, non tamen omittens naturæ ſuæ eſſe, quod Deus eſt. Nā tametſi in partu & paſſione & morte naturæ noſtræ rem peregerit, res tamen ipſas omnes virtute naturæ ſuæ geſſit: & reliqua. *Item alio loco in eodem libro inter cetera*. Videſne ita Deum & hominem prædicari, vt mors homini, Deo vero carnis excitatio deputetur? Non tamen vt alius ſit, qui mortuus eſt, & alius ſit, per quem mortuus reſurgit. Spoliata enim caro, Chriſtus eſt mortuus, & rurſum Chriſtum a mortuis excitans, idem Chriſtus eſt, carne ſe expolians. Naturam Dei in virtute reſurrectionis intellige, diſpenſationem hominis in morte cognoſce. Et cum

sint vtraque suis gesta naturis, vnum tamen Christum Iesum eum memento esse, qui vtrumque est. *Item post pauca:* Hæc igitur demonstranda a me paucis fuerunt, vt vtriusque naturæ formam tractari in Domino Iesu Christo meminissimus, quia qui in forma Dei manens, formam serui accepit, ipse diuinitatem nequaquam amisit.

I V.

Sancti Athanasii Alexandrinæ ecclesiæ episcopi & confessoris ad Epictetum Corinthiorum episcopum: Quomodo autem vel dubitare ausi sunt, qui dicuntur Christiani, si Dominus, qui ex Maria virgine processit, * filius quidem substantia * Deus & natura Dei est, id vero, quod est secundum carnem, ex semine Dauid est & carne sanctæ Mariæ? * Deus quidē ex

V.

Sancti Ambrosii episcopi & confessoris Mediolanensis ecclesiæ, quod misit ad imperatorem Gratianum in libro secundo de fide inter cetera: Vnde illud quod lectum est, Dominum maiestatis crucifixum esse, non quasi in maiestate sua crucifixum putemus: sed quia idem Deus, idem homo, per diuinitatem Deus, per susceptionem carnis homo, Christus Iesus Dominus maiestatis dicitur crucifixus, quia consors vtriusque naturæ, id est, humanæ atque diuinæ, in natura hominis subiit passionem, vt indiscrete, & Dominus maiestatis dicatur esse, qui passus est, & filius hominis, sicut scriptum est: *Qui descendit de caelo.* *Item alio loco in eodem libro inter cetera:* Sileant igitur inanes de sermonibus quæstiones, quia regnum Dei (sicut scriptum est) non in persuasionem verbi est, sed in ostensione virtutis. Seruamus distinctionem diuinitatis & carnis. Vnus in vtroque loquitur Dei Filius, quia in eodem vtraque natura est. Et si idem loquitur, non vno semper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis passiones. Quasi Deus loquitur quæ sunt diuina, quia Verbum est: quasi homo dicit quæ sunt humana, quia in ea substantia loquebatur. *Item eiusdem in libro de incarnatione Domini contra Apollinaristas:* Sed dum hos redarguimus, emergunt alii, qui carnem Domini dicant & diuinitatem vnus naturæ. Quæ tantum sacrilegium inferna vomuerunt? Iam tolerabiliores sunt Ariani, quorum per istos perfidiæ robur adolescit, vt maiore contentione asserant Patrem & Fi-

Ioan. 3.
Ephes. 4.

lium & Spiritum sanctum vnus non esse substantiæ, quia isti diuinitatem Domini & carnem substantiæ vnus dicere tentauerunt. *Item infra:* Et hi mihi frequenter Nicæni Concilii tractatum se tenere commemorant. Sed in illo tractatu patres nostri non carnem, sed Dei Verbum vnus substantiæ cum Patre esse dixerunt. Et Verbum quidem ex paterna processisse substantia, carnem autem ex Virgine esse confessi sunt. Quomodo igitur Nicæni Concilii nomen obtenditur, & noua inducuntur, quæ nunquam nostri sensere maiores? & reliqua. *Item eiusdem ad* * *Sabinum episcopum inter cetera.* Vnde pulcre Apostolus eiusdem verbi repetitione vsus est, dicens de Domino Iesu Christo: *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æ-* Philip. 1. *qualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Quid est in forma Dei, nisi in plenitudine deitatis, in illa perfectionis diuinæ expressione? Ergo cum esset in plenitudine diuinitatis, exinaniuit se, & accepit plenitudinem naturæ & perfectionis humanæ. Sicut Deo nihil deerat, ita nec hominis consummationi, vt esset perfectus in vtraque forma. Vnde & Dauid dicit: *Speciosus forma præ filiis* Psal. 44. *hominum.* Concluditur Apollinarista, nec quo se vertat habet, suis clauditur retibus. Ipse enim dixit, formam serui accepit, non seruus locutus est. Iterum ergo interrogo: *Quid est, in forma Dei?* Respondit in natura Dei. *Sunt enim* Galat. 4. *(ait Apostolus) qui non sunt natura dii.* Quæro quid sit, *formam serui accipiens?* Sine dubio perfectionem naturæ, & conditionis, vt dixi, humanæ; vt esset in hominum similitudine. Et pulcre, non carnis, sed hominum dixit similitudinem, quia in carne eadem est. Sed quia sine peccato erat solus, omnis autem homo in peccato, in specie hominis videbatur. Vnde & propheta ait: *Et homo est, & quis cog-* Jer. 17. *noscit eum?* Homo secundum carnem, sed vltra hominem, diuina operatione. Denique cum leprosum tangeret, homo videbatur: sed vltra hominem, cum munderet. Et cum Lazarum mortuum fleret, mortuum quasi homo flebat, sed supra hominem erat, cum mortuum vinctis iuberet pedibus exire. Homo videbatur, cum penderet in cruce; sed supra hominem, cum reseratis tumulis mortuos suscitaret.*

VI.

Sancti Augustini episcopi Hipponensis ecclesiæ ad Dardanum inter cetera: Noli itaque dubitare, ibi nunc esse hominem Christum, vnde venturus est, memoriterque recole, & fideliter tene Christianam confessionem, quoniam resurrexit a mortuis, ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris, nec aliunde quam inde ad iudicandos venturus est viuos & mortuos. Et sic venturus est, illa angelica voce testante, quemadmodum est ire visus in cælum, id est, in eadem forma carnis atque substantia, cui profecto immortalitatem dedit, naturam non abstulit. *Item eiusdem in epistola ad Volusianum inter cetera:* Nunc vero ita inter Deum & homines mediator apparuit, vt in vnitæte personæ copulans vtramque naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret. *Item eiusdem in expositione euangelii secundum Ioannem inter cetera:* Quid igitur, hæretice? Cum Christus Deus sit & homo, loquitur vt homo, & calumniaris Deo? Ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam? *Et iterum infra:* Agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinam scilicet, qua æqualis est Patri; humanam, qua maior est Pater. Vtrumque autem simul, non duo, sed vnus est Christus: ne sit quaternitas, non trinitas Deus. Sicut enim vnus est homo anima rationalis & caro, sic vnus est Christus Deus & homo: ac per hoc Christus est Deus anima rationalis, & caro: Christum in his omnibus, Christum in singulis confitemur. Quis est ergo, per quem factus est mundus? Christus Iesus, sed in forma Dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Christus Iesus, sed in forma serui. *Item eiusdem cuius supra:* Quis non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus triduo iacuit in sepulcro? Christus Iesus, sed in carne sola. Dicitur ergo in his singulis Christus. Verum hæc omnia non duo, vel tres, sed vnus est Christus. Ideo ergo dixit: *Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad Patrem.* Quoniam naturæ humanæ gratulandum est, eo quod sic assumpta est a Verbo Vnigenito, vt immortalis constitueretur in cælo, atque ita fieret terra sublimis, vt incorruptibilis puluis sederet ad dexteram Patris.

Ioan. 14.

VII.

VII.

Sancti Joannis Constantinopolitani episcopi & confessoris in homilia de cruce & latrone : Sed cur cum cruce veniat, videamus. Scilicet vt hi qui eum crucifixerunt suæ sentiant dementiae cæcitatem: & ideo impudentiæ eorum signum portatur. Ideo propheta ait : *Tunc lamentabuntur omnes* Zach. 12. *tribus terræ , videntes accusatorem , & agnoscentes peccatum.* Et quid mirum est, si crucem portans adueniet, quando & vulnera corporis ipsa demonstrat ? *Tunc enim* (inquit) *videbunt , quem * confixerunt.* Et sicut post resurrectionem, Thomæ voluit diffidentiam confutare, & illi clauorum loca monstrauit, & lateris vulnera declarauit, & dixit : *Mitte manum tuam , & vide quoniam spiritus* LUC. 24. *carnem & ossa non habet, sicut me vides habere* : sic & tunc ostendet vulnera, crucemque demonstrabit, vt ostendat illum se esse qui fuerat crucifixus. *Item eiusdem in homilia de ascensione Domini* : Nam sicut duobus iurgio separatis, vnus in medio positus altercantium litem discordiamque dissoluit: ita & Christus nobis fecit. Deus nobis iuste irascebatur, & nos contemnebamus iratum, & clementem Dominum declinabamus: & se medium Christus ingessit, & sociavit vtramque naturam, & nobis quod imminebat supplicium ipse sustinuit. *Item eiusdem in eadem homilia inter cetera.* Christus igitur nostræ naturæ primitias obtulit Patri, & oblatum donum miratus est Pater, quod & tanta dignitas offerebat, & quod offerebatur, nulla macula fœdabatur. Nam & suis manibus suscepit oblatum, & suæ sedis fecit esse participem, & quod plus est, ad partem suæ dextræ collocauit. Cognoscamus quis est ille, qui audiuit: *Sede ad dexteram meam* : quæ natura Psal. 109. est cui dixit: *Esto meæ particeps sedis.* Illa natura est quæ Matth. 22. audiuit: *Terra es , & in terram ibis.* *Item eiusdem in eadem* Gen. 3. *homilia inter cetera* : Quo sermone vtar, quo verbo dicam reperire non possum. Natura fragilis, natura contempta, & omnibus monstrata deterior, omnia vicit, omnia superauit, & omnibus hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli diu vota desiderata receperunt, hodie archangeli quod multo tempore cupiebant, inspicere valuerunt. Naturam nostram ipsi in sede dominica immortalis fulgentem gloria peruiderunt.

Concil. Tom. 7.

li

VIII.

Sancti Theophili episcopi Alexandrini de epistola paschali, quam per Aegyptum destinavit: Cuius rei testis est ille qui loquitur: Omnes declinauerunt, simul inutiles facti sunt. Et prophetae Christi auxilium deprecantes: Domine, inclina caelos tuos, & descende. Non ut mutaret locum, in quo omnia sunt, sed ut propter salutem nostram carnem humanae fragilitatis assumeret, Paulo apostolo eadem concinente: Cum esset diues, pro nobis pauper factus est, ut nos illius paupertate ditaremur: venitque in terras, & de virginali utero, quem sanctificauit, egressus homo, interpretationem nominis sui Emmanuel, id est, nobiscum Deus, dispensatione confirmans, mirum in modum coepit esse quod nos sumus, & non desuit esse quod erat: sic assumens naturam nostram, ut quod erat ipse, non perderet. Quamquam enim Ioannes scribat: Verbum caro factum est, id est aliis verbis, Deus homo factus est, Verbum tamen non est verbum in carnem, quia nunquam Deus esse cessauit. Ad quem & Spiritus sanctus loquitur: Tu autem idem ipse es. Et Pater de caelo contestatur, & dicit: Tu es filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Ut & homo factus, nostra confessione permanere dicatur, quod fuit priusquam homo fieret, Paulo nobiscum eadem praedicante: Iesus Christus heri & hodie, idem ipse & in aeternum. In eo enim quod ait ipse, ostendit eum pristinam non mutasse naturam, nec diuinitatis suae minuisse diuitias, quia propter nos pauper effectus, plenam similitudinem nostrae conditionis assumpserat. Item eiusdem in alia epistola paschali contra Origenem, inter cetera: Unus Filius Patris, nostrique mediator, nec aequalitatem eius amisit, nec a nostro consortio separatus est. Inuisibilis Deus, & visibilis homo, forma serui absconditus, & Dominus gloriae confessione credentium comprobatus. Neque enim priuauit eum Pater naturae suae nomine, postquam pro nobis homo, & pauper effectus est, nec in Iordane fluuio baptizatum altero appellauit vocabulo, sed Filium vnigenitum: Tu es filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Nec similitudo nostra in diuinitatis est mutata naturam, nec diuinitas in nostrae naturae versa est similitudinem.

Psal. 13.

Psal. 143.

2. Cor. 8.

Ioan. 1.

Psal. 101.

Matth. 3.

Heb. 13.

Matth. 3.

IX.

Sancti Gregorii episcopi Nazianzeni in homilia de epiphania inter cetera: Cum ergo processisset ex virgine Deus, in eam quam assumpserat humana natura vnum e duobus sibi inuicem contrariis existens carne & spiritu, aliud in Deum assumitur, aliud deitatis gratia præstat. *Item infra:* Missus est quidem, sed vt homo: duplex enim erat in eo natura. Inde denique & laborauit ex itinere, inde & esuriit, & sitiuit, & contristatus est, & fleuit humani corporis lege.

X.

Sancti Basilii episcopi Cappadocis: Cum ergo quædam in Christo ita videmus humana, vt nihil a communi mortaliū fragilitate distare videantur, quædam ita diuina, quæ nulli alii, nisi illi ineffabili naturæ conueniant deitatis, hæret humani intellectus angustia, & tantæ admirationis stupore perculsa, quo declinet, quid teneat, quo se vertat, ignorat. Si hominem putet, deuicto mortis regno cum spoliis redeuntem a mortuis cernit. Propter quod cum omni metu & reuerentia contemplandum est, vt in vno eodemque ita vtriusque naturæ veritas demonstretur, vt neque aliquid indignū & indecens de diuina illa & ineffabili substantia sentiat, neque rursus quæ humanitus gesta sunt, falsis illusa imaginibus æstimentur.

XI.

Sancti Cyrilli episcopi Alexandrini: Homo nominatus est, cum sit natura Deus, Dei Patris Verbum, quoniam similiter vt nos sanguini communicauit & carni. Sic enim in terris apparuit, non amittens id quod erat, sed assumens humanitatis naturam in sua ratione perfectam. *Item eiusdem in libro, qui dicitur Scholia:* Vnus igitur est, & ante incarnationem Deus verus, & qui in diuinitate mansit, in qua erat, est, & erit. Non discernendum igitur vnum Dominum Iesum Christum in hominem seorsum, & seorsum in Deum, sed vnum eundemque Iesum Christum esse dicimus, non ignorantes differentias naturarum, sed eas inconfusas inter se seruantes. *Item cuius supra:* Dicitur namque tamquam aliud in alio inhabitare, id est, diuinam naturam in humanitate non perperam commixtionem, vt esset, quod non erat. Quidquid enim in alio habitare dicitur, non ipsum fit tale quale est id in quo habitat,

sed aliud in alio magis intelligitur. At vero in Verbi persona & humanitatis, nobis solam differentiam designat diuersitas naturarum. Vnus enim ex vtraque intelligitur Christus. Ergo in confusione (vt ante dixi) seruata inhabitasse ait Verbum in nobis. Scit enim vnum esse Filium vnigenitum, carnem factum & hominem. *Item cuius supra ad Nestorium:* Ait igitur sancta & magna Synodus ipsum, qui est ex Deo Patre natus naturaliter, Filium vnigenitum, Deum verum de Deo vero, lumen de lumine, per quem, & cum quo omnia fecerit Pater, hunc descendisse, incarnatum esse, & hominem factum, passum esse, resurrexisse tertia die, & ascendisse rursus ad cælos.

Hæc nos sequi verba debemus, his nos conuenit obtemperare dogmatibus, considerantes quid sit incarnatum esse, & hominem factum Dei Verbum. Non enim dicimus, quod Dei natura conuersa vel immutata facta sit caro, nec quod in totum hominem, qui est ex anima & corpore, transformata sit; sed illud magis, quod carnem animatam anima rationali sibi copulauerit Verbum, & substantialiter, ineffabiliter, & irreprehensibiliter factus sit homo, & nuncupatus sit etiam filius hominis, non nuda tantummodo voluntate, sed nec assumptione sola personæ, sed quod diuersæ quidem naturæ in vnum conuenerint, vnus tamen ex ambabus Christus & Filius, non euacuata aut sublata diuersitate naturarum per coniunctionem, sed quia simul nobis effecerunt vnum Dominum, & Christum, & Filium, id est diuinitas & humanitas, per arcanam illam ineffabilemque copulationis adunationem. Itaque is, qui ante sæcula omnia est natus ex Patre, etiam ex muliere carnaliter dicitur procreatus in tempore. Non quia diuina ipsius natura de sacra Virgine sumpsit exordiū, nec quod propter seipsam opus habuit secundo nasci post illam natiuitatem, quam habebat ex Patre, (est enim ineptum & stultum hoc dicere, quod is, qui ante omnia sæcula est consempiternus Patri, secundæ generationis eguerit, vt esse inciperet) sed quia propter nos & propter nostram salutem naturam sibi copulauit humanam, & processit ex muliere, idcirco dicitur natus esse carnaliter. Neque enim prius natus est homo communis de sancta Virgine, & tunc

demum habitauit in eo Verbum, sed in ipsa vulua vteroque virginali, se cum carne coniunxit, & sustinuit generationem carnalem, carnis suæ natiuitatem suam faciens. Sic illum dicimus & passum esse & resurrexisse, non quia Deus Verbum in sua natura passus sit, aut plagas, aut clauorum transfixiones, aut alia vulnera susceperit, (Deus namque incorporalis extra passionem est) sed quia corpus illud, quod ipsius proprium factum est, passum est, ideo hæc omnia pro nobis ipse dicitur passus. Inerat enim in eo corpore, quod patiebatur, Deus qui pati non poterat. Simili modo & mortem ipsius intelligimus. Immortale enim & incorruptibile est naturaliter, & vita, & viuificans Dei Verbum. Sed quia corpus ipsius proprium, gratia Dei, iuxta Pauli vocem, pro omnibus mortem gustauit, idcirco ipse dicitur mortem passus esse pro nobis. ^{Hebr. 1.} Non quod in se mortem esset expertus, quantum ad ipsius naturam pertinet, (insania est enim hoc vel sentire vel dicere) sed quod (vt supra diximus) caro ipsius mortem gustauit. Ita & resurgente carne, ipsius rursus resurrectionem dicimus: non quia in corruptionem ceciderit, (quod abfit) sed quia eius resurrexit corpus. Ita Christum vnum & Dominum confitemur, non tamquam hominem cum Verbo coadorantes, ne diuisionis quædam species inducatur, sed vnum iam & eundem adorantes, quia non est alienum a Verbo corpus suum, cum quo ipsi etiam assidet Patri. Nec hoc ita dicimus, quasi duobus filiis assidentibus, sed vno cum carne per vnitatem: quia si talem copulationem factam per substantiam, aut quasi passibilem, aut quasi parum decoram, voluerimus accipere, in id incidimus, vt duos filios esse dicamus. Necessè est enim discernere, & dicere hominem separatim fuisse sola filii appellatione honoratum, & rursus Verbum, quod est ex Deo, & nomine & veritate filium Dei: sed discernere in duos filios non debemus vnum Dominum Iesum Christum. Neque enim id adiuuat rectam fidei rationem, licet nonnulli, nescio quam perhibeant copulationem personarum. Non dixit enim scriptura, Verbum Dei personam hominis sibi assumpsisse, sed carnem factum esse.

* ad Id autem est ostendere Dei Verbum, similiter * ac nos, participationem habuisse carnis & sanguinis, & corpus no-

strum proprie suum fecisse, & hominem ex muliere processisse, non abiecta nec deposita deitate, aut generatione illa, quam habebat ex Patre, sed mansisse etiam in assumptione carnis Deum, quod erat. Hoc itaque rectæ fidei ratio protestatur: in tali sensu sanctos patres fuisse comperimus. Ideo illi non dubitauerunt sanctam Virginem dicere theotocon, non quod Verbi natura, deitafque in sancta Virgine fumpfit exordium: sed quod ex ea natum sit sacrum illud corpus animatum anima rationali, cui substantialiter adunatum Dei Verbum, carnaliter natum esse dicitur.

EPISTOLA XCVIII.

LEONIS PAPÆ I.

AD FAVSTVM PRESBYTERVM.

Monet vt in fide catholica perseueret, & fidei quæstiones ad se mittat.

Dilectissimo Fausto presbytero Leo episcopus salutem.

GRATVM semper est mihi tuam alloqui caritatem. *Vide reliquum in Concilio Calchedonensi, parte prima, epistola decimaquarta.*

EPISTOLA

CERETII, SALONII ET VERANI

EPISCOPORVM AD LEONEM PAPAM.

De Leonis ad Flauianum epistola, quam laudant, eiusque exemplar, quod sibi confecerant, a Leone percurri & emendari rogant.

Domino sancto, beatissimo patri, & apostolica sede dignissimo papæ Leoni, Ceretius, Salonius, & Veranus.

RECENSITA epistola beatitudinis vestræ, quam de fidei instructione conscriptam ad Constantinopolitanum episcopum destinastis, dignum esse censuimus, vt tantæ doctrinæ vbertate ditati, debitas gratias saltem ob lato literarum officio redderemus. Paternæ siquidem erga nos pietatis vestræ sollicitudinem comprobantes,